یاسای باجی دەرامەتی هەرێمی کوردستانی عێراق

بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان
بەناوی گەلەوە
ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عێراق
ژمارەی بڕیار: ١٥
مێژووی بڕیار:٢/١١/١٩٩٩

بڕیار

پشت بەو دەسەلاتەی کە بەپێی بڕگە (٣)ی مادده (٢) لە یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی ١٩٩٧ پێمان دراوە و لەسەر ئەو بنەمایەی کە ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق لە دانیشتنی ڕۆژی ١/١١/١٩٩٩یدا یاساکاری کردووە، ئەم بڕیارەمان دەرهێنا.

یاسای ژمارە (٥)ی ساڵی ١٩٩٩
یاسای باجی دەرامەتی هەرێمی کوردستانی عێراق

ماددەی یەکەم:

ئەو کەسەی کە لە هەرێم دادەنیشێ، لە هەر ساڵێکی مەزەندە کراو لەسەر بنچینەی باری گوزەرانی لە ساڵی سەرجەم داهاتەکانی، ئەم بێ قەیدیی (سەماحانە)ی خوارەوەی پێ دەدرێ:

أـ (٢...) دینار بۆ خودی ئەو کەسەی لەسەریەتی باجەکە بدات.

ب ـ (٢...) دینار بۆ هاوسەرەکەی یان هاوسەرەکانی لە بارێکدا کە ژنی ماڵەوە بێت و هیچ داهاتێکی نەبێت یان ئەو داهاتەی لەگەڵ داهاتی مێردەکەی لێکدرا بێت.

جـ (٢٠٠) دینار بۆ هەر منداڵێک لە منداڵەکانی، جا ژمارەیان هەر چەندە بێت.

د ـ خودی ئەو کەسەی کە لەسەریەتی باجەکە بدات (المكلف)، ئەگەر تەمەنی لە شەست وسێ ساڵی تێپەڕاند، زێدە بێ قەیدییەک (سماح) ێکی دیکەی پێ دەدرێت کە بڕەکەی (٥٠٠) دینارە. جگە لەو بێ قەیدی(سماح)ەی کە لە بڕگەی یەکەمی سەرەوەدا بڕیاری لەسەر دراوە.

ماددەی دووەم:

باجەکە لە هەر ساڵێکی مەزەندە کراو بەپێی ئەم ڕێژانەی خوارەوە دەخرێتە سەر ئەو کەسەی کە موکەللەفە بیدات.

أ- داهاتی کەسی دانیشتووی هەرێم دوای ئەو بێ قەیدییە (سماحە) یاساییانەی کە لە بڕگەی یەکەمی سەرەوەدا هاتوون:
(٥ ٪) تاکو دەگاتە (١٠٠٠٠) دە هەزار دینار.
(١٠ ٪) ئەوەی لە (١٠٠٠٠) دە هەزار دینار پتر بێت تاکو دەگاتە (٢٠٠٠٠) بیست هەزار دینار.
(١٥ ٪) ئەوەی لە (٢٠٠٠٠) بیست هەزار دینار پتر بێت تاکو دەگاتە (٣٠٠٠٠) سی هەزار.
(٢٠ ٪) ئەوەی لە (٣٠٠٠٠) سی هەزار دینار پتر بێت. تاکو دەگاتە (٤٠٠٠٠) چل هەزار دینار.
(٢٥ ٪) ئەوەی لە (٤٠٠٠٠) چل هەزار دینار پتر بێت، تاکو دەگاتە (٥٠٠٠٠) پەنجا هەزار دینار.
(٣٠ ٪) ئەوەی لە (٥٠٠٠٠) پەنجا هەزار دینار پتر بێت، تاکو دەگاتە (٦٠٠٠٠) شەست هەزار دینار.
(٤٠ ٪) ئەوەی لە (٦٠٠٠٠) شەست هەزار دینار پتر بێت، تاکو دەگاتە (٧٥٠٠٠) حەفتا و پێنج هەزار دینار.
(٥٠ ٪) ئەوەی لە (٧٥ ٠٠٠) هەزار دینار پتر بێت.

ب - باج لەسەر کۆمپانیا دەستەڵات سنووردارەکان (پیشەسازی و ناپیشەسازی) بەپێی ئەم ڕێژانە خوارەوە دەسەپێندرێ:
(١٠ ٪) تاکو (١٠٠٠٠) دە هەزار دینار.
(١٥ ٪) ئەوەی لە (١٠٠٠٠) دە هەزار دینار پتر بێت، تاکو دەگاتە (٢٠٠٠٠) بیست هەزار دینار.
(٢٠ ٪) ئەوەی لە (٢٠٠٠٠) بیست هەزار پتر بێت تاکو دەگاتە (٣٥٠٠٠) سی و پێنج هەزار دینار.
(٢٥ ٪)ئەوەی لە(٣٥٠٠٠)سی وپێنج هەزار دینار پتر بێت تاکو دەگاتە(٤٥٠٠٠)چل وپێنج هەزار دینار.
(٣٠ ٪)ئەوەی لە(٤٥٠٠٠)چل وپێنج هەزار دینار پتر بێت تاکو دەگاتە(٦٠٠٠٠)شەست هەزار دینار.
(٤٠ ٪)ئەوەی لە(٦٠٠٠٠)شەست هەزار دینار پتر بێت.

ج - باج لەسەر کۆمپانیا هاوپشکەکان جگە لە کۆمپانیای کەرتی تێکەڵاو (پیشەسازی ونا پیشەسازی)بەپێی ئەم ڕێژانەی خوارەوە فەرز دەکرێ:
(١٠ ٪)تاکو دەگاتە(٢٠٠٠٠)بیست هەزار دینار.
(١٥ ٪)ئەوەی لە(٢٠٠٠٠)بیست هەزار دینار پتر بێت تاکو دەگاتە(٣٥٠٠٠)سی وپێنج هەزار دینار.
(٢٠ ٪)ئەوەی لە(٣٥٠٠٠)سی وپێنج هەزار دینار پتر بێت تاکو دەگاتە(٥٠٠٠٠)پەنجا هەزار دینار.

(٢٥ ٪)ئەوەی لە (٥٠٠٠٠)پەنجا هەزار دینار پتر بێت تاکو دەکاتە (٦٥٠٠٠)شەست وپێنج هەزار دینار.
(٣٠ ٪)ئەوەی لە (٦٥٠٠٠)شەست وپێنج هەزار دینار پتر بێت تاکو دەکاتە (٨٥٠٠٠)هەشتا وپێنج هەزار دینار.
(٤٠ ٪)ئەوەی لە (٨٥٠٠٠)هەشتا وپێنج هەزار دینار پتر بێت.

د ـ باجی داهات لەسەر کۆمپانیاکانی کەرتی تێکەڵاو فەرز دەکرێت وقازانجەکانی دەکەونە ژێر باڵی ڕێژەی سەدەیی بڕاوە کە بڕەکەی (٢٥ ٪)ی پاکتاوی قازانجەکەیەتی.

ماددەی سێیەم:

نرخی خانوو بەرەی بە میرات بەجێماو یان بە موڵک کراو وەکو حەوت ساڵ بەر لە مێژووی داوا کردنی تەسەروفی لەلایەن میراتگر یا خاوەنەکەی، مەزەندە دەکرێت، ئەگەر پتر لە حەوت ساڵ بەسەر گواستنەوەی موڵکیەتی خانوو بەرەکە یان مافی تەسەروفی خاوەن میرات یان خاوەنەکەی ڕەت بوو بێت و، ئەو نرخەی کە لەسەر ئەو بنچینەیە مەزەندە کراوە، دەبێتە خەرجییەک لەسەر میراتگر یان خاوەن موڵکەکە. بەڵام ئەگەر بڕگەی ناوبراو لەوە کەمتر بوو، ئەوکات موڵکە بەجێماوەکان یان کڕیی بە موڵک کردن یاخود نرخی خەملێنراو لە مامەڵەی بەخشین ودەست لێ هەڵگرتن یاخود گۆڕینەوە بە مەزەندە دادەنرێن، بە مەرجێک شتە نوێکان ڕەچاو بکرێن وببنە بنچینەیەک بۆ حیساب کردنی قازانج.

ماددەی چوارەم:

أ ـ ئەو کەسەی باجی داهاتی کەوتۆتە سەر، لە باجی گواستنەوەی موڵکایەتی خانوو یاخود شوققەی نیشتەجێ بوون بە فرۆشتن یان بە هەر ڕێگایەک لە ڕێگاکانی گواستنەوەی موڵکایەتی عەفوو دەکرێت.
جا پارەی فرۆشتنەکە بکاتە هەر چەندێک، ئەگەر خاوەنەکەی یان هاوسەرەکەی یاخود منداڵە ناکامەکانی لە ڕۆژی فرۆشتنی موڵکەکە لە شوێنی نیشتەجێ بوونی ئاسایی خانوو یان شوققەیەکیان نەبێت کە بۆ نیشتەجێ بوون دەست بدات و بە شێوەیەکی سەربەخۆ بێت.
ئەو کەسە باسکراوە یان هاوسەرەکەی یاخود منداڵە ناکامەکانی ئەگەر لە ڕۆژی فرۆشتندا پارچە عاردێکی ئامادە کراویان هەبێت بۆ نیشتەجێ بوون یاخود زیاتر، ئەمە نابێتە ڕێگر لە سوود وەرگرتن لەم عەفوو کردنەو هەر کەسێکی سوودی لە عەفوو کردنی ئەم بەندەی کە دێت وەرگرتبێ، سوود لەم عەفوو کردنە وەرناگرێت.

ب ـ ئەو کەسە باسکراوەی باجی کەوتۆتە سەر، لە کاتی گواستنەوەی موڵکایەتی بە فرۆشتن یان بەهەر ڕێگایەک لە ڕێگاکانی گواستنەوەی موڵکایەتی جا پارەی فرۆشتنەکە هەر چەندێکی بێت، عەفوو دەکرێت، ئەگەر خاوەنی موڵکەکە یان هاوسەرەکەی یاخود منداڵە ناکامەکانی خانووی نیشتەجێ بوون یاخود شوققە یان پارچە عەردێکی ئامادەکراوی سەربەخۆ یان لە ڕۆژی فرۆشتندا لە شوێنی نیشتەجێ بوونیان نەبێت.

ج ـ ئەوەی سوودی لە عەفوو کردن وەرگرتبێ. سوود لەم عەفوو کردنە وەرناگرێ کە لە خاڵەکانی(أ و ب)ی ئەم بڕگەیەدا هاتووە. تەنیا جارێک نەبێ لە ماوەی سێ ساڵ لە مێژووی فرۆشتنی پێشوویەوە.

ماددەی پێنجەم:

وەزارەتی دارایی وئابووری بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکردنی جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربهێنێ.

ماددەی شەشەم:

کار بە یاساو بڕیارە باج ستێنییە بەرقەرارەکان دەکرێ کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا هاودژ نەبن.

ماددەی حەوتەم:

لەسەر وەزیرە تایبەتمەندەکانە حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی هەشتەم:

ئەم یاسایە لە ١/١/٢٠٠٠ ـەوە کاری پێ دەکرێ و لە ڕۆژنامەی ڕەسمیشدا بڵاودەکرێتەوە.

جوهر نامق سالم

سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

هۆیە پێویستەکان

بەمەبەستی سووککردنی باج بەسەر هاووڵاتییانەوە بۆ ئەوەی پشکێکی دادوەرانە لە داهاتی (المكلف) بۆی جێ بهێڵدرێ و هان بدرێ تا چالاکییە بازرگانی و ئابوورییەکانی خۆی فراوان بکا و بەشداری لە وەبەرهێنانە بەسوودە تازەکان بکات، ئەم یاسایە دەرهێندرا.